

ОНТОГЕНЕТИЧНА СТРУКТУРА ПОПУЛЯЦІЙ ЛІСОУТВОРЮВАЛЬНИХ ВИДІВ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Вікторія СКЛЯР, Юрій СКЛЯР

Сумський національний аграрний університет, Суми, Україна

E-mail: skvig@ukr.net, sul_bio@ukr.net

Важливою складовою функціонування лісових угруповань є природне відновлення. При цьому успішність самопідтримання будь-якого лісового фітоценозу, насамперед, визначається можливістю стійкого обігу поколінь лісоутворювальних видів дерев. З урахуванням важливості самопідтримання фітоценозів в системі комплексного вивчення стану природного відновлення та популяцій провідних лісоутворювальних видів Лівобережного Полісся України (*Pinus sylvestris* L., *Quercus robur* L., *Acer platanoides* L. та ін.) було здійснене й вивчення їхньої онтогенетичної структури. При цьому рослини зазначених видів диференціювали за різними онтогенетичними станами, виділяючи проростки, ювенільні, іматурні, віргінільні, генеративні та сенільні рослини. Для кожної популяції також оцінювалися повнота та симетричність онтогенетичних спектрів. Визначалася й належність популяцій до однієї з трьох категорій: інвазійної, генеративної (нормальної) чи регресивної — переважання постгенеративних особин.

Здійснений аналіз свідчить, що онтогенетичні спектри популяцій лісоутворювальних видів, які, наприклад, входять до складу рослинних угруповань формації *Pineta sylvestris*, в абсолютній більшості випадків є неповними за представленістю особин різних онтогенетичних станів. У *P. sylvestris*, домінанта формації *Pineta sylvestris*, повними за онтогенетичними спектрами є лише близько 3% популяцій. Для популяцій з неповними спектрами здебільшого характерна відсутність рослин одного (рідше двох) догенеративних вікових станів та одного постгенеративного.

Загалом результати аналізу онтогенетичної структури популяцій провідних лісоутворювальних видів регіону свідчать, що процес природного відновлення лісів тут є ускладненим і в багатьох угрупованнях молоде покоління дерев відмирає ще до досягнення ним віргінільного онтогенетичного стану. Хоча, безумовно, наявність у складі лісів рослин молодого покоління будь-якого онтогенетичного стану є позитивним. Це сприяє підвищенню біорізноманіття, як загальної властивості всього живого, та стійкості лісів, в тому числі й за рахунок збільшення можливих варіантів направленості сукцесійних процесів.

Серед молодого покоління лісоутворювальних видів Лівобережного Полісся України здебільшого переважають не ювенільні, а іматурні рослини, що, є результатом тривалішого знаходження підросту саме в іматурній фазі. Унаслідок поступового природного відмирання молодих рослин звичайно частка віргінільних особин в онтогенетичних спектрах є незначною. Однак, трапляються випадки формування спектрів з максимумами на рівні ювенільних чи віргінільних рослин, що є яскравим свідченням прояву “насіннєвих” і “ненасіннєвих” років, і, відповідно, — хвиль відновлення.